

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
V kadencja
Prezes Rady Ministrów
DMPiA - 140 - 35(3)/06

Warszawa, 22 września 2006 r.

Pan
Marek Jurek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Przekazuję **stanowisko Rady Ministrów** w sprawie poselskiego projektu ustawy

- o świadczeniach dla cywilnych niewidomych ofiar wojny (druk nr 811).

Jednocześnie informuję, że do reprezentowania Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych upoważniony został Minister Pracy i Polityki Społecznej.

(-) Jarosław Kaczyński

Stanowisko Rządu

do poselskiego projektu ustawy o świadczeniach dla cywilnych niewidomych ofiar wojny (druk nr 811)

Celem poselskiego projektu ustawy o świadczeniach dla cywilnych niewidomych ofiar wojny jest zadośćuczynienie jednej z grup cywilnych ofiar wojny - osobom, które nie działały w formacjach wojskowych czy ruchu oporu, jednak w wyniku działań wojennych prowadzonych w czasie II wojny światowej oraz działań zbrojnych prowadzonych bezpośrednio po zakończeniu wojny, a także na skutek eksplozji niewypałów m.in. bomb, pocisków, min, granatów – utraciły wzrok, co oznacza naruszenie sprawności organizmu powodującego całkowitą i trwałą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji.

Rząd widzi potrzebę podjęcia tematu dotyczącego sposobów rozwiązania problemu osób cywilnych, szczególnie tych, które doznały uszczerbku na zdrowiu w wyniku działań wojennych, zwłaszcza w kontekście możliwości ich socjalnego wsparcia. Jednakże wszelkie propozycje rozwiązania kwestii pomocy państwa dla szeroko definiowanych ofiar wojny muszą być przeprowadzane w sposób niezwykle rozważny i kompleksowy. Należy bowiem mieć na uwadze fakt, iż każdy projekt ustawy przyznającej szczególne uprawnienia do preferencyjnych świadczeń wybranej grupie społecznej jest powodem do wysuwania roszczeń przez kolejne grupy, które czują się pokrzywdzone w wyniku działań okresu wojny.

Osoby cywilne, które doznały uszczerbku na zdrowiu w wyniku działań wojennych 1939-1947 lub w wyniku wybuchów niewypałów do roku 1956, w tym osoby niewidome objęte zostały ustawą z dnia 20 lipca 2001 roku o świadczeniu pieniężnym dla cywilnych ofiar wojny (Dz. U. Nr 89, poz. 974, z późn. zm.). Ustawa ta została uchylona zanim weszła w życie przede wszystkim ze względu na trudności w realizacji jej przepisów. Trudności te wynikały głównie z zakresu definicji cywilnej ofiary wojny oraz ze sposobu ustalania związku przyczynowego zdarzenia sprzed kilkadziesiąt lat z obecnym stanem zdrowia osoby ubiegającej się o świadczenie. Przedłożony poselski projekt ustawy jest konstruktywną próbą rozwiązania wskazywanych niejednokrotnie mankamentów formalnych uchylonej ustawy między innymi poprzez:

- 1) wyraźne wskazanie niewidomych cywilnych ofiar wojny jako kręgu podmiotowego ustawy (art.1);
- 2) znalezienie grupy odniesienia do kręgu podmiotowego ustawy w osobach, w stosunku do których zaniechano, na podstawie przepisów dotychczasowych, ustalania i poboru podatku dochodowego od osób fizycznych od dochodów uzyskanych z tytułu rent i emerytur ze względu na utratę wzroku w wyniku działań wojennych w okresie wojny 1939-1945 lub eksplozji pozostałych po tej wojnie niewypałów bomb, min, granatów (art.2);
- 3) rezygnację z przyjęcia cezury 15 listopada 1956 roku, czyli oficjalnego zakończenia akcji rozminowywania kraju jako daty zamykającej prawo do uzyskania świadczeń z tytułu ustawy (art.1).

Jednocześnie jednak projekt nie ustrzegł się pewnych nieścisłości, które mogłyby stać się przyczyną problemów realizacyjnych. Obszernie na ten temat – z punktu widzenia realizatora przepisów projektu ustawy - wypowiedział się Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w dołączonej do poselskiego projektu opinii.

Wejście w życie ustawy i wypłata świadczenia wybranej grupie cywilnych ofiar wojny może spowodować falę roszczeń innych grup osób pokrzywdzonych, które dotychczas nie uzyskały zadośćuczynienia za doznane krzywdy, należy zwrócić uwagę na następujące kwestie:

- 1) poza zakresem podmiotowym ustawy znalazłyby się osoby, które doznały innego rodzaju uszczerbku na zdrowiu powodującego całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji. Może się to spotkać z zarzutem niekonstytucyjności ze względu na nierówne traktowanie obywateli;
- 2) zakres podmiotowy projektu ustawy obejmuje również te osoby, które stały się całkowicie niezdolne do pracy i samodzielnej egzystencji z powodu zdarzenia mającego miejsce nie tylko w czasie wojny, ale również po wojnie. W tym kontekście pojawia się pytanie o ostateczną przyczynę zdarzenia – nieodpowiedzialne zachowanie czy wypadek? Należy zauważyć, że w przypadku rent wypadkowych obowiązuje zasada, w myśl której renta wypadkowa nie przysługuje, gdy przyczyną wypadku była nieodpowiedzialność pracownika. W omawianym projekcie ustawy nie przewiduje się oceny zdarzenia pod tym kątem;

- 3) dyskusyjna jest propozycja przyznania niewidomym cywilnym ofiarom wojny prawa do większości ulg i uprawnień przysługujących inwalidom wojennym – weteranom walk o wolność i niepodległość (bezpłatne świadczenia lecznicze, środki opatrunkowe, przedmioty ortopedyczne, ulgi w przejazdach środkami komunikacji miejskiej oraz w przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego, zwolnienie z opłat abonamentowych za używanie odbiorników telewizyjnych i radiowych, prawo do podwyższenia o 50 % kwoty dodatku pielęgnacyjnego). Oznaczałoby to bowiem, że pomoc udzielana inwalidom wojennym nie jest pomocą szczególną, do czego zobowiązuje art.19 Konstytucji RP;
- 4) skutkami działań wojennych w latach 1939-1945 zostali dotknięci wszyscy obywatele żyjący w tym okresie, zatem należy liczyć się z roszczeniami o przyznanie szczególnych uprawnień przez inne osoby, które na skutek działań wojennych:
- utraciły najbliższych,
 - utraciły dorobek życiowy,
 - jako dzieci, z uwagi na utratę rodziców, same musiały starać się o zabezpieczenie środków utrzymania,
 - uczestniczyły w akcjach pacyfikacyjnych,
 - zostały okaleczone,
 - zostały wysiedlone,
 - pracowały przymusowo w miejscu zamieszkania itp.

Biorąc pod uwagę rozmiar cierpienia i wielkość krzywd, które były udziałem pokolenia wojennego trudno przyjąć założenie, że roszczenia innych grup osób pokrzywdzonych, które również dotychczas nie uzyskały zadośćuczynienia za doznane krzywdy, są nieuzasadnione.

Rząd stoi na stanowisku, że konieczne jest wstrzymanie prac nad poselskim projektem ustawy o świadczeniach dla cywilnych niewidomych ofiar wojny do czasu przygotowania założeń regulacji ustawowych dotyczących zadośćuczynienia ofiarom wojny i osobom będącym ofiarami represji okresu powojennego, z uwzględnieniem Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 kwietnia 2006 roku (M.P. Nr 26, poz. 282) w sprawie zadośćuczynienia osobom, które na skutek represji za walkę o wolną Polskę żyją obecnie w bardzo trudnych warunkach materialnych.

W Urzędzie ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych od połowy 2006 roku rozpoczął pracę Zespół do spraw przygotowania założeń ustawy regulującej sprawę

zadośćuczynienia ofiarom wojny i osobom będącym ofiarami represji okresu powojennego, z uwzględnieniem w/w uchwały Sejmu. Kierownik Urzędu został zobowiązany do przedstawienia Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej wstępnych założeń takich regulacji do końca października 2006 roku. Po dokładnej ich analizie i konsultacjach założenia zostaną przedstawione Radzie Ministrów w grudniu 2006 roku. Przeprowadzenie analizy zgłaszanych dotychczas roszczeń pozwoli na zaproponowanie rozwiązań prawnych możliwych do podjęcia zarówno za względu na koszty ich realizacji, jak i skutki społeczne.

Każdy projekt ustawy przyznającej szczególne uprawnienia do preferencyjnych świadczeń wybranej grupie społecznej, nawet tak bardzo doświadczonej przez okrucieństwo czasu wojny, w sytuacji obecnie funkcjonującego szerokiego katalogu podmiotów ubiegających się o nowe uprawnienia, będzie powodem do wysuwania roszczeń przez kolejne grupy społeczne, które czują się pokrzywdzone w wyniku działań okresu wojny oraz okresu powojennego.